

- Vit telja lús hvørja viku, og tað er ongin ivi um tað, at rognkelsini halda teimum niðri, sigur Bogi Jacobsen

Her í nýggju høllini hjá Luna omanfyri Fútaklett á Vágoynni skal laksaynglið vaksa seg til 600 gramm stór smolt, áðrenn tey verða sett út

finst her frammanundan, í føroyskan sjógv.

Í Noregi høvdu tey tó eisini trupulleikar við at kynsbótarbeiðnum og við at fáa rognkelsayngul undan, men so varnaðust íslendingar føroyska áhugan í rognkelsum og bjóðaðu seg fram.

- Tað var íslenska kynsbótastøðin Stofnfisk, ið var áhugað at framleiða rognkelsasmolt til okkum. Teir framleiða frammanundan laksarogn og -yngul til føroysku alivinnuna, hava eisini góð sjúkuhagtøl, og Heilsufrøðiliga Starvsstovan segði tað vera í lagi, bara vit finga eina heilsuváttan úr Íslandi. So vit gjørdur avtaluna við Stofnfisk longu í fjør vár, sigur Bogi Jacobsen.

Góður handil

Í fyrstu syftu bað Luna bara um 150.000 rognkelsismolt at seta út í alibrúkið í Sørvági, men kynsbótarbeiðið hjá íslendingunum gekk so væl, at teir finga heili 500.000 smolt undan. Tí endaði Luna við at keypa 200.000 rognkelsi, settu 70.000 út í Miðvági 14. november og 130.000 í Sørvági 19. desember.

Hvørt rognkelsi kostar 15 krónur, so talan er um stórar iløgur. Men riggar tað, so er talan kortini um ein góðan handil.

Í Føroyum eru ongin neyv, almenn tøl fyri, hvat kemiska avlúsingin í alivinnuni kostar, men í vinnuni verður roknað við, at kostnaðurin er á leið hin sami sum í Noregi. Og har hevur avlúsingin seinastu árin kostað millum eina og tvær krónur fyri hvørt framleitt kilo av laks.

Árliga føroyska laksaframleiðslan er í lýtuni umleið 70 milliónir kilo (70.000 tons), og tað merkir, at bardagin móti lýsnum kostar millum 70 og 140 milliónir krónur um árið, um ikki verður funnið upp á okkurt nýtt – sum til dømis at brúka rognkelsi.

Fyri Luna, sum framleiðir 10.000 tons um árið, kostar vanlig avlúsingin 10-20 milliónir krónur um árið, um norsku tølini eisini passa í Føroyum.

Tað ganga javnt umleið tvær milliónir laksar í ringunum, og mest effektiva avlúsingin við rognkelsum fæst, tá eitt rognkelsi er fyri hvørjar tiggju laksar. Tað merkir, at Luna skal brúka eina 200.000 rognkelsi um árið. Kostnaðurin er 15 krónur stykkið, so árligi kostnaðurin verður tríggjar milliónir krónur. Men tað er minni enn ein triðingur av, hvat avlúsingin kostar, um bara avlúsingarevni verða brúkt.

Størri smolt

Sjálvt um nógv bendir á, at rognkelsi er eitt gott alternativ til kemisk avlúsingarevni, so ásannar Bogi Jacobsen, at tað ikki er ein loysn, ið einsamøll megnar at standa lívseigu laksalýsnum kurl.

Og her kemur stóra útbyggingin av smoltstøðini hjá Luna á Fútakletti á Vágoynni inn í myndina. Her er framleiðslukapasiteturin øktur munandi við eina útbygging fyri umleið 60 milliónir krónur. Henda útbyggingin er júst liðug og fyrstu ynglini eru sett út í kørini í nýggju, stóru høllini.

Eitt høvuðsendamál við hesi útbyggingini er at fáa møguleika fyri at lata smoltið vaksa longri í kørnum á landi, áðrenn tey verða sett út í alibrúkin. Tað hevur í øllum førum tveir greiðar fyrimunir við sær – framleiðslan kann økjast uttan at økja talið og vavið av sjóaliðkjum, og samstundis verður fiskurin minni ábærur fyri lúsavøkstri. Tí fiskurin skal ganga í styttri tíð á sjónum, enn tá smærri smolt verða sett út, og tá laksalús brúkar tíð at byggja seg upp og menna seg sum stovn, merkir tað, at hon ikki fær so góða tíð at fáa fótin fyri seg, sum tá fiskurin skal ganga í útvið tvey ár í ringunum.

- Vit miðja ímóti, at vektin verður 600 gramm, áðrenn smoltið fer á sjógv. Tá skal tað bara ganga eitt ár í alibrúkinum, áðrenn tað er komið upp á umleið seks kilo og klárt at taka, og vit vóna, at hetta saman við rognkelsunum fer at halda lúsatølini undir markvirðinum. Í øllum førum eiga vit við hesum at kunna avmarka kemisku avlúsingina munandi, sigur Bogi Jacobsen.

Framleiðslan økist

Tá alingin í Føroyum tók seg upp í 1980-árunum, var vanligt, at smoltini vórðu sett út, tá tey bara vigaðu umleið 40 gramm. Seinastu árin hevur miðalvektin á smoltunum verið umleið 120 gramm, og tað er nú stani nú, at alifyritøkurnar miðvíst eru farnar at lata smoltini vaksa seg enn størri.

Til dømis fer Luna í næsta mánaða at seta smolt, ið viga millum 300 og 500 gramm út í alibrúkið í Vestmanna, og longu næsta ár verður standardvektin 600 gramm.

Talan er um stórar iløgur á landi, men hjá Luna meta teir iløguna vera góða, tí við at seta so stór smolt út, sum kunnu takast aftur longu eftir einum ári og sendast á marknaðin, ber til at økja framleiðsluna við einari helvt, um alt gongur til vildar.